

**ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

СХВАЛЕНО:

Вченою радою
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
протокол № 9
від 2 вересня 2018 року

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Ректор
Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича
Мельничук С.В.

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА ПІДГОТОВКИ
ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ
«ГЕОГРАФІЯ»
за спеціальністю 106 Географія**

Чернівці, 2018

Освітня програма підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти за спеціальністю 106 Географія розроблена згідно з вимогами Закону України «Про вищу освіту».

Програма відповідає третьому (освітньо-науковому) рівню вищої освіти та сьомому кваліфікаційному рівню за Національною рамкою кваліфікації.

Укладачі програми:

Руденко В.П. – доктор географічних наук, професор.
Джаман В.О. – доктор географічних наук, професор.
Рідуш Б.Т. – доктор географічних наук, професор.
Заячук М.Д. – доктор географічних наук, доцент.
Грицьку В.С. – кандидат географічних наук, доцент.
Заблотовська Н.В. – кандидат географічних наук, доцент.
Ходан Г.Д. – кандидат географічних наук, асистент.
Холявчук Д.І. – кандидат географічних наук, асистент.

Рецензенти:

1.Денисик Григорій Іванович доктор географічних наук, професор, академік Академії наук вищої освіти України, завідувач кафедри фізичної географії природничо-географічного факультету Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, відмінник освіти України

2.Яворська Вікторія Володимирівна доктор географічних наук, професор, професор кафедри економічної та соціальної географії і туризму Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова

3.Дністрянський Мирослав Степанович - доктор географічних наук, професор, професор кафедри географії України географічного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Програму погоджено:

Гарант освітньої програми

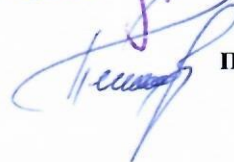
проф. Б.Т. Рідуш

Декан географічного факультету

проф. В.П. Руденко

Перший проректор

проф. Р. І. Петришин

1. Загальна характеристика освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма (ОНП) підготовки докторів філософії поширюється в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича

Фахівець рівня: *доктора філософії (PhD)*

За спеціальністю: *106 Географія*

Галузь науки: *10 Природничі науки.*

Освітній рівень: *третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти.*

Кваліфікації: *доктор філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія*

З узагальненим об'єктом діяльності: *наука, геопросторова організація людської діяльності (антропосфера Землі), вища освіта.*

З нормативним терміном навчання (денна/заочна форма): *чотири роки.*

Ця програма встановлює:

- необхідний рівень теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, здобутих особою і достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі дослідницько-іноваційної діяльності, оволодіння методологією наукової та методикою педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого повинні мати наукову новизну, теоретичне та практичне значення;
- нормативний зміст навчання в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича, обсяг та рівень засвоєння у процесі підготовки відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційного рівня доктор філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія ;
- перелік навчальних дисциплін підготовки докторів філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія ;
- форму проміжної та підсумкової атестації;
- термін навчання.

Програма призначена для сертифікації докторів філософії та атестації випускників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Успішне виконання особою ОНП є підставою для присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія .

2. Зміст освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова програма передбачає такі складові:

1. Професійна теоретична підготовка, що забезпечує підвищення освітнього рівня за відповідною спеціальністю.

До складу теоретичної підготовки включаються:

– обов’язкові навчальні дисципліни (ОНД), які забезпечують підвищення професійної майстерності майбутньої науково-дослідницької та викладацької діяльності;

– дисципліни вибору факультету (ДФ/І), призначення яких полягає у забезпеченні професійного освітньо-кваліфікаційного рівня;

– дисципліни вибору аспіранта (ДВА) дозволять отримати додаткові знання, що підвищать їхній фаховий рівень і поглиблюють знання у відповідних фахових спрямуваннях.

2. Проходження асистентської практики дозволить закріпити отримані знання щодо викладацької майстерності.

3. Науково-дослідницька робота разом з теоретичною забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень, необхідний для здійснення самостійної науково-дослідницької діяльності.

4. Підготовка та захист дисертаційної роботи, що разом з теоретичною та практичною підготовкою, а також науково-дослідницькою роботою забезпечує відповідний освітньо-науковий рівень.

Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки доктора філософії та максимальний навчальний час за циклами наведено у таблиці 1.

Таблиця 1

**Розподіл змісту освітньо-наукової програми підготовки
доктора філософії**

№	Цикли дисциплін	Навчальних годин	Кредитів
Цикл загальної підготовки			
Обов’язкові навчальні дисципліни		480	16
1	Академічне письмо і риторика іншомовного спілкування	180	6
2	Філософія та методологія науки	120	4
3	Організація наукової діяльності:		
3.1.	Проектний менеджмент	90	3
3.2.	Обробка результатів експерименту	90	3
Цикл професійної підготовки			
Обов’язкові навчальні дисципліни		120	4
4	Методологія та організація наукової роботи в економічній, соціальній та фізичній географії	180	6
Вибіркові навчальні дисципліни		240	8
5	Студії з економічної, соціальної та фізичної географії (наукові лекції і семінари за темами дисертаційних	120	4

	досліджень)		
6	Студії з актуальних проблем географічного країнознавства	120	4
7	Урбаністичні студії	120	4
8	Територіальне проектування та районне планування	120	4
9	Актуальні проблеми регіонального розвитку	120	4
10	Геоморфологія карстових областей	120	4
11	Студії з ретроспективної географії	120	4
12	Палеоландшафти антропогену	120	4
13	Руслознавство з основами динаміки руслових потоків	120	4
14	Методологія та організація наукових досліджень у гідрології	120	4
15	Басейнові управління та управління ними	120	4
16	Антропогенна гідрологія	120	4
17	Антропогенез та розселення гомінід по планеті	120	4
18	Динаміка клімату Європи в голоцені	120	4
19	Польові дослідження четвертинних відкладів	120	4
20	Геохімія ландшафту	120	4
21	Геофізика ландшафту	120	4
22	Основи природокористування та природно-господарської різноманітності	120	4
23	Студії з оцінки ПРП	120	4
	Цикл практичної підготовки		
24	Асистентська практика	120	4
Разом		930	32

2.1. Підсумкова атестація аспіранта

Атестація здійснюється на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників шляхом складання комплексного підсумкового іспиту зі спеціальності 106 Географія та захисту дисертаційної роботи доктора філософії.

Комплексний підсумковий іспит із спеціальності 106 Географія складається з 2-х обов'язкових модулів та варіативних модулів (відповідно до напрямку підготовки за кафедрами), що дозволяє перевірити сформованість відповідних умінь та навичок. На іспит виносяться такі обов'язкові модулі:

1) сучасні теоретичні концепції та методологічні підходи в економічній та соціальній географії;

2) сучасні вітчизняні та зарубіжні досягнення та фундаментальні праці у галузі дослідження;

Присвоєння наукового ступеня доктор філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія здійснює спеціалізована вчена рада відповідного наукового спрямування. В окремих випадках, згідно з чинним

Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (ст. 6.3, 30.5.5), створюється разова спеціалізована вчена рада у складі 6-7 фахівців відповідного профілю, з яких не менше двох мають бути працівниками інших вищих навчальних закладів або наукових установ. Персональний склад такої ради затверджується Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

3. Мета і завдання освітньо-наукової програми

Метою ОНП є підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія, який успішно виконав та захистив власне наукове дослідження у спеціалізованій вченій раді, здатний до самостійної науково-дослідницької, науково-організаційної, педагогічно-організаційної та практичної діяльності у галузі географічної науки, охорони природи, викладацької роботи у вищих навчальних закладах.

До основних завдань ОНП підготовки докторів філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія належать:

- сформувати у здобувача вищої освіти – першого наукового ступеня доктора філософії загальні та фахові компетентності, достатні для проведення власного наукового дослідження за спеціальністю - 106 Географія, участі у колективній науково-дослідній роботі у галузі географічної науки; достатні для здійснення власної педагогічної діяльності, організації науково-методичної роботи профільної кафедри (відділу) у вищому навчальному закладі (науковій установі);
- забезпечити виконання здобувачем ступеня доктора філософії власного наукового дослідження у формі дисертаційної роботи відповідно до пріоритетних напрямів розвитку природничих наук, що висувуються до дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія ;
- створити умови для належного визначення основних етапів та змістовних завдань власного наукового дослідження здобувача наукового ступеня та послідовність їх виконання;
- створити умови для належної публікації проміжних та остаточних результатів власного наукового дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія у наукових фахових періодичних виданнях та під час роботи наукових конференцій;
- забезпечити системну розширену педагогічну практику аспіранта (здобувача) на профільній кафедрі, яка включає в себе оволодіння сучасними методиками, сучасними інформаційними технологіями викладання дисциплін, проведення навчальних занять, підготовку та публікацію власних науково-методичних праць за профілем кафедри (робоча навчальна програма, конспект лекцій, навчально-методичний комплекс, навчально-методичний посібник, навчальний посібник, підручник, практикум тощо), практичне освоєння принципів та методів організації науково-педагогічної, наукової та виховної

роботи профільної кафедри (розподіл функціональних обов'язків, розподіл педагогічного навантаження, місце кафедри у системі науково-дослідної роботи факультету й університету тощо);

- забезпечити якісний проміжний контроль виконання здобувачем ступеня доктора філософії власного наукового дослідження, створити умови для всебічної, об'єктивної фахової експертизи результатів власного наукового дослідження здобувача наукового ступеня доктора філософії, їх відповідності чинним вимогам до дисертаційних робіт;

- створити умови для підготовки до процедури захисту дисертації (наукового дослідження) здобувача наукового ступеня до захисту у спеціалізованій вченій раді, чи разової спеціалізованої вченої ради.

4. Науково-дослідницька робота аспіранта

Науково-дослідницька робота аспірантів є обов'язковою складовою підготовки висококваліфікованих фахівців (докторів філософії), здатних самостійно вести науковий пошук, творчо вирішувати конкретні професійні, наукові завдання. Кредитами не обліковується.

Наукова складова включає проведення фундаментальних та (або) прикладних наукових досліджень у вищому навчальному закладі та/або науковій установі, підготовку до публічного захисту дисертаційного дослідження, тематика якого визначена відповідною кафедрою та затверджена вченою радою факультету/інституту, написання та публікацію статей та апробацію результатів за напрямком дисертаційного дослідження (відповідно до чинних вимог, затверджених МОН України, має бути опубліковано не менше 5 статей у вітчизняних і міжнародних фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки, у тому числі одна стаття у науковому журналі, який включено до міжнародних наукометричних баз даних).

Науково-дослідницька робота аспіранта здійснюється під керівництвом наукового керівника, умовно може бути розділена на підготовчий та основний етапи та включає наступні види діяльності. На підготовчому етапі аспірант:

1. Обирає тему наукового дослідження та обґрунтовує актуальність обраної теми дослідження. Здійснює перегляд каталогів захищених дисертацій і знайомиться з вже виконаними на кафедрі дисертаційними роботами. Опрацьовує новітні результати досліджень в обраній та суміжних сферах науки. Ознайомлюється з аналітичними оглядами і статтями у фахових виданнях, проводить консультації з фахівцями з метою виявлення маловивчених наукових проблем і питань, що є актуальними. Вивчає та аналізує основні підходи та позиції наукових шкіл і течій у вирішенні досліджуваної проблеми; уточнює термінологію в обраній галузі знань. Здійснює пошук літературних джерел з обраної теми.

2. Проводить планування дисертаційної роботи шляхом складання індивідуального плану аспіранта; робочого плану аспіранта.

3. Здійснює постановку цілей і завдань дисертаційної роботи. Визначає об'єкт і предмет наукового дослідження.

4. Обирає методи (методику) проведення дослідження.

5. Здійснює опис процесу наукового дослідження у дисертаційній роботі шляхом формування плану-проспекту, який являє собою реферативний виклад питань, за якими надалі буде систематизуватися весь зібраний фактичний матеріал.

Під час основного етапу науково-дослідницької роботи аспірант:

1. Проводить науково-дослідницькі роботи відповідно до профілю ОНП аспірантури, з використанням фундаментальних і прикладних дисциплін, що викладаються. Займається науковою роботою з виконання теоретичної та практичної частини дослідження.

2. Аналізує та узагальнює результати наукового дослідження на основі сучасних міждисциплінарних підходів, застосування наукових методологічних принципів та методичних прийомів дослідження, використання в дослідженні тематичних інформаційних ресурсів, провідного вітчизняного і зарубіжного досвіду з тематики дослідження.

3. Здійснює підготовку та видання публікацій за темою дисертації: монографій та наукових публікацій у вітчизняних фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки і виданнях, включених у міжнародні наукометричні бази даних, наукових публікацій в інших виданнях.

4. Проводить апробацію результатів наукових досліджень шляхом участі у наукових конференціях: у міжнародних та зарубіжних конференціях; у всеукраїнських конференціях; у регіональних та міжвузівських конференціях, у наукових семінарах. Бере участь у конкурсах наукових робіт.

5. Бере участь у роботі Наукового товариства студентів та аспірантів та у заходах Ради молодих вчених університету.

6. Залучається до виконання держбюджетної або госпдоговірної тематики в рамках державних, міжвузівських або університетських грантів, а також індивідуальних планів кафедр.

7. Якщо за науковими результатами наукового дослідження було отримано винахід, то аспірантом готуються та подаються документи для отримання патенту на винахід (авторське свідоцтво).

8. Займається проведенням досліджень та підготовкою дисертаційної роботи, формулюванням висновків дисертаційної роботи.

9. Здійснює оцінку отриманих результатів, які обговорюються на засіданні секції, а потім виносяться для обговорення та дискусії на засіданні кафедри.

10. Проходить попередню експертизу дисертації на кафедрі (передзахист).

11. Займається роботою з підготовки рукопису дисертації.

12. Працює над створенням нових перспективних засобів, в організації робіт щодо практичного використання та впровадження результатів дослідження.

13. Захищає дисертацію у спеціалізованій вченій раді.

Науково-дослідницька робота відображається у індивідуальному плані підготовки доктора філософії за спеціальністю. Контроль виконання індивідуального плану підготовки здійснюються профільними кафедрами шляхом атестації. Атестація аспірантів здійснюється відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за спеціальністю. Атестація аспірантів проводиться раз на рік. Атестації передують проміжні звіти. Аспірант звітує на кафедрі 2 рази на рік.

При атестації аспіранта враховуються виконання програмних вимог як освітньої так і наукової компонент освітньо-наукової програми. Аспіранти, що успішно пройшли щорічну атестацію, переводяться на наступний рік навчання. Аспіранти, які не пройшли атестацію, підлягають відрахуванню.

Метою проміжних звітів є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за всіма складовими, передбаченими навчальним планом. Проміжний звіт має включати три модулі:

1. Теоретичний модуль.
2. Науково-дослідницький.
3. Практичний модуль.

Результатом навчання в аспірантурі є складання комплексного іспиту зі спеціальності та захист дисертації в спеціалізованій вченій раді.

5. Асистентська педагогічна практика

Асистентська педагогічна практика є обов'язковим компонентом ОНП підготовки докторів філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія на географічному факультеті Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Вона має на меті набуття аспірантом професійних навичок та вмінь викладача вищого навчального закладу.

Відпрацювання практичних умінь і навичок аспіранта здійснювати підготовку навчально-методичного забезпечення, підготовку та прочитання 1–2 лекцій разом з керівником практики, проведення семінарських занять, організацію самостійної роботи студентів, в межах дисциплін, які викладає науковий керівник, відбувається під час проходження асистентської педагогічної практики, що передбачено навчальним планом на другому та третьому році навчання залежно від фактичного педагогічного навантаження на кафедрі.

Метою асистентської педагогічної практики є поглиблення та закріплення знань аспірантів з питань організації і форм здійснення навчального процесу в сучасних умовах, його наукового, навчально-методичного та нормативного забезпечення, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел при підготовці занять, застосування активних методик викладання професійно-орієнтованих дисциплін відповідного фахового напрямку та дисциплін фундаментального циклу для спеціальності 106 Географія.

Асистентська педагогічна практика має бути наближеною до напрямів наукових досліджень аспіранта. Під час такої практики виникає можливість апробувати результати досліджень, що проводяться аспірантом при написанні дисертаційної роботи.

Згідно з навчальним планом підготовки докторів філософії, асистентська педагогічна практика проводиться в обсязі 120 год. (4 кредити), зокрема не менше 50 годин семінарських занять зі студентами.

Проходження асистентської педагогічної практики передбачає виконання аспірантом наступних видів робіт:

- підготовку та прочитання 1–2 лекцій разом з лектором з дисциплін, які викладаються науковим керівником;
- підготовку та проведення семінарських (лабораторних) занять;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення семінарських (лабораторних) занять;
- розробку завдань та організацію самостійної роботи студентів з дисциплін, що читаються;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення модульних контрольних робіт з дисциплін, що викладаються;
- підготовку навчально-методичного забезпечення проведення залікових робіт та іспитів з дисциплін, що читаються;
- участь (разом з лектором) у проведенні заліків та іспитів для студентів відповідної спеціальності.

Захист звіту з асистентської педагогічної практики відбувається перед членами комісії, яка створюється за розпорядженням декана географічного факультету. Підсумки асистентської педагогічної практики обговорюються на засіданнях відповідних кафедр під час проміжної атестації аспірантів, а загальні підсумки – затверджуються на засіданні Вченої ради географічного факультету.

6. Проміжна та підсумкова атестації

Атестація аспірантів здійснюється відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії в галузі гуманітарних наук за спеціальністю 106 Географія. В процесі підготовки докторів філософії використовують дві форми атестації: проміжну та підсумкову. Відповідно до діючих нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України та Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича підсумкова атестація випускників, що завершують навчання за освітньо-науковими програмами доктора філософії, є обов'язковою.

6.1. Проміжна атестація

Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану аспіранта за всіма складовими, передбаченими навчальним планом. Проміжна атестація включає три модулі: 1) теоретичний, 2) науково-дослідницький, 3) практичний.

6.1.1. Атестація за теоретичним модулем передбачає складання іспитів відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за спеціальністю – «106 Географія». Склад екзаменаційної комісії та голова призначається наказом ректора університету після повного виконання програми освітньо-наукового рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної підготовки вимогам загальних та фахових

компетентностей випускників аспірантури. Технологія проміжної атестації включає наступні етапи:

- розробка теоретичних питань науково-аналітичного характеру;
- проведення контролю;
- перевірка виконаних завдань;
- усне обговорення письмових відповідей на теоретичні питання, творчі завдання, відповіді на додаткові запитання членів екзаменаційної комісії;
- оцінювання ступеня досягнення кінцевих цілей теоретичної підготовки аспірантів відповідно до об'єктивних критеріїв.

6.1.2. Науково-дослідницький модуль, відповідно до начального плану, передбачає проведення поточної атестації аспірантів раз на рік та звітування на засіданні кафедри двічі на рік. Метою проміжної атестації є контроль за виконанням індивідуального плану науково-дослідницького пошуку та дотриманням графіку підготовки результатів науково-дослідницької роботи.

6.1.3. Практичний модуль, відповідно до начального плану, передбачає проведення асистентської педагогічної практики на другому та третьому році навчання. Метою проміжної атестації за практичною складовою є контроль за виконанням індивідуального плану та набуття аспірантом професійних навичок та вмінь на посаді викладача. Атестація за практичним модулем здійснюється на підставі висновків комісії з проведення захисту асистентської педагогічної практики, яка створюється за розпорядженням декана географічного факультету.

6.2. Підсумкова атестація

Метою підсумкової атестації є встановлення відповідності рівня освітньо-наукової підготовки випускників аспірантури вимогам Освітньо-наукової програми доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія . Підсумкова атестація здійснюється за двома напрямками: 1) оцінювання рівня теоретичної та практичної фахової підготовки; 2) встановлення відповідності рівня науково-дослідницької підготовки вимогам, що висуваються до доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія .

6.2.1. Оцінювання рівня теоретичної фахової підготовки передбачає складання комплексного підсумкового іспиту за спеціальністю –106 Географія відповідно до навчального плану підготовки докторів філософії за цією спеціальністю. Комплексний підсумковий іспит передбачає виконання кваліфікаційних завдань за спеціальністю 106 Географія і є адекватною формою кваліфікаційних випробувань, яка об'єктивно і надійно визначає рівень професійної та наукової підготовки випускників аспірантури вищих навчальних закладів. Програма комплексного іспиту містить обов'язковий і варіативний модулі. Обов'язковий модуль охоплює теоретичні та методологічні аспекти сучасних досягнень наук про Землю, оволодіння методологією та методиками польових та стаціонарних суспільно-географічних досліджень, вивчення досягнень сучасної вітчизняної та зарубіжної географічної науки з напрямку дослідження, а варіативний модуль стосується наукових та практичних аспектів відповідно до обраного напрямку дисертаційної роботи. Комплексний іспит дає

можливість встановити рівень теоретичної та практичної фахової підготовки аспіранта. Підсумкова атестація здійснюється екзаменаційною комісією, склад якої та голова призначається наказом ректора університету після повного виконання програми освітньо-кваліфікаційного рівня доктора філософії з метою встановлення фактичної відповідності рівня теоретичної та практичної фахової підготовки вимогам фахових компетентностей випускників аспірантури за спеціальністю 106 Географія .

Комплексний іспит складається з виконання теоретичних і практичних (аналітичних) завдань:

теоретичне завдання передбачає письмову відповідь на теоретичні питання, які стосуються сучасних проблем суспільно-географічної науки, що дає можливість оцінити теоретичний рівень професійної підготовки за спеціальністю 106 Географія .

- (питання включають обов'язковий і варіативний модулі програми);
- практичне (аналітичне) завдання передбачає науковий пошук в межах чітко окресленої проблеми, за результатами якого формується розгорнута аналітична записка (відповідно до напрямку дослідження).

6.2.2. Нормативною формою підсумкової атестації є **прилюдний захист результатів науково-дослідницької роботи**, які представлені у вигляді дисертації. Він дозволяє встановити відповідність рівня науково-дослідницької підготовки аспіранта та вимог, що висуваються до доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія .

Підсумкову атестацію у вигляді прилюдного захисту дисертації здійснює спеціалізована вчена рада, склад якої затверджується Міністерством освіти і науки України на підставі чинних нормативно-правових документів. В окремих випадках згідно з Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. (ст. 6.3, 30.5.5) створюється разова спеціалізована вчена рада у складі 6–7 фахівців відповідного профілю, з яких не менше двох мають бути працівниками інших вищих навчальних закладів або наукових установ. Персональний склад такої ради затверджується Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.

На дисертаційну роботу доктора філософії в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія покладається основна дослідницька і фахова кваліфікаційна функція, яка виражається у здатності пошукувача ступеня доктора філософії вести самостійний науковий пошук, вирішувати прикладні наукові завдання і здійснювати їхнє наукове узагальнення у вигляді власного внеску у розвиток сучасних знань з географічних наук і практики їхнього застосування суспільством в галузі регіональної політики, територіального та міського планування. Вона являє собою результат самостійної наукової роботи аспіранта і має статус інтелектуального продукту на правах рукопису.

Підсумкова атестація аспірантів, що повністю виконали ОНП підготовки докторів філософії в аспірантурі Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за спеціальністю 106 Географія , завершується присудженням наукового ступеня «доктор філософії» в галузі природничих наук за спеціальністю 106 Географія , з врученням диплому встановленого зразка про рівень освіти та кваліфікацію.

7. Загальні та фахові компетентності випускників аспірантури

За результатами виконання ОНП підготовки докторів філософії за спеціальністю 106 Географія випускники аспірантури набувають інтегральну, загальні та фахові компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики.

Загальні компетентності:

1. Планування та розподіл часу;
2. Навички використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій;
3. Здатність проведення самостійних досліджень на сучасному рівні;
4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;
5. Здатність до самонавчання;
6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність);
8. Лідерство;
9. Здатність працювати в команді фахівців з різних підрозділів;
10. Здатність розробляти та управляти науковими проектами;
11. Здатність працювати в міжнародному науковому просторі.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

1. Здатність формулювати наукову проблему, робочі гіпотези досліджуваної проблеми, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики;
2. Збирання, опрацювання та критика літературних та архівних джерел;
3. Здатність до глибокого переосмислення наявних та створення нових цілісних знань в області наук про Землю;
4. Знання і розуміння предметної області і професії;
5. Здатність оцінювати природно-ресурсний, працересурсний, господарський потенціал території, її суспільно-географічне положення;
6. Знання особливостей геопросторової організації людської діяльності, науково-методичних засад територіального та міського планування, управління регіональним розвитком, здатність застосовувати їх у практичній діяльності;
7. Здатність застосовувати загальні та спеціалізовані методи суспільно-географічних досліджень, здійснювати аналіз й оцінку стану геопросторової організації людської діяльності, професійне володіння методами систематизації, типології, класифікації та інтерпретації;
8. Поглиблені знання суспільно-географічних принципів раціонального природокористування, здатність планувати, організовувати та реалізовувати заходи із оптимізації використання ресурсного потенціалу території;
9. Здатність використовувати професійно профільовані знання для комплексного дослідження суспільно-географічних об'єктів, явищ і процесів;

10. Здатність використовувати теоретичні знання з методології наукової творчості та практичні навички з організації наукових досліджень для професійної науково-дослідної діяльності, вміння виявляти закономірності геопросторової організації людської діяльності;
11. Здатність використовувати професійно профільовані знання, уміння й навички в процесі подання заявки та виконання міжнародних дослідницьких проектів в сфері економічної та соціальної географії;
12. Здатність використовувати знання, уміння й навички в галузі географії для самонавчання та творчого саморозвитку.

8. Результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів мають бути представлені через набуття ними теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексу проблем у галузі професійної та (або) дослідницької діяльності, оволодіння методологією наукової та педагогічної діяльності, а також проведення власного наукового дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичну та практичну значимість.

Основні результати навчання та науково-дослідницької діяльності аспірантів мають бути представлені такими складовими:

1. Прослуховування за спеціальністю 106 Географія курсів та спецкурсів в обсязі 32 кредити.
2. Складання заліків та екзаменів відповідно до навчального плану теоретичної підготовки.
3. Проходження та успішний захист асистентської педагогічної практики.
4. Підготовка дисертаційної роботи, яка рекомендована кафедрою до захисту на спеціалізованій вченій раді, що діє в університеті.
5. Публікація за темою дисертації не менше 5-ти статей у фахових виданнях, з яких не менше як 1 стаття має бути опублікована у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз даних.
6. Апробація результатів дисертаційної роботи шляхом участі в роботі не менше 3-х всеукраїнських та міжнародних наукових конференцій, семінарів та інших форм наукової комунікації.
7. Деталізовані програмні результати навчання представлені в Додатку А

9. Матеріально-технічне, навчально-методичне та інформаційне забезпечення виконання освітньо-наукової програми

Освітньо-наукова підготовка докторів філософії за спеціальністю 106 Географія здійснюється на базі географічного факультету Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, який розташований у навчальному корпусі університету за адресою: м. Чернівці, вул. Коцюбинського, 2.

До послуг аспірантів на географічному факультеті є низка науково-дослідницьких і навчально-освітніх структурних підрозділів, а саме: навчально-наукова геофізична обсерваторія, лабораторія оцінки природно-ресурсного

потенціалу, міжкафедральна навчальна лабораторія, ґрунтово-геохімічна лабораторія, картографо-геодезична лабораторія, два комп'ютерних класи.

Таким чином, на факультеті існує достатня кількість аудиторій, лабораторій, навчальних площ, що загалом забезпечують існуючий обсяг підготовки фахівців з гуманітарних, фундаментальних і професійно-орієнтованих дисциплін, активно здійснюється суттєве поліпшення матеріально-технічної бази навчального процесу.

Навчальний корпус, в якому розміщується географічний факультет, знаходиться у задовільному стані (у всіх навчальних аудиторіях здійснений сучасний ремонт) і відповідає санітарно-технічним і протипожежним вимогам. Площа кафедр та науково-дослідницьких і навчально-освітніх структурних підрозділів географічного факультету, безпосередньо пов'язаних з підготовкою докторів філософії зі спеціальності «106 Географія» наведена у таблиці 2.

Таблиця 2

Площа приміщень географічного факультету, пов'язаних з підготовкою докторів філософії зі спеціальності 106 Географія

№ кабінету	Призначення приміщення	Площа, м ²
Кафедри		
39	Кафедра географії України та регіоналістики	98.2
6	Кафедра географії та менеджменту туризму	55.4
	Кафедра гідрометеорології та водних ресурсів	72
20	Кафедра економічної географії та екологічного менеджменту	95.8
45	Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії	11.7
43	Кафедра геодезії, картографії та управління територіями	76.9
копр.11,	Кафедра соціальної географії та рекреаційного природокористування	24.5
Науково-дослідницькі й навчально-освітні структурні підрозділи		
	Навчально-наукова геофізична обсерваторія	51.9
55-а	Ґрунтово-геохімічна лабораторія	89.2
	Картографо-геодезична лабораторія	28,2
	Лабораторія оцінки природно-ресурсного потенціалу	12,9
копр.11, ауд.20	Навчально-методична лабораторія туристично-рекреаційного природокористування	20,1
44	Комп'ютерний клас	26,8
26	Комп'ютерний клас	36

На території студмістечка Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича знаходяться гуртожитки для проживання. У студмістечку функціонують їдальня, буфети, медпункт, студентський профілакторій та студентська поліклініка, а також обладнані спортивні майданчики.

Всі кафедри географічного факультету належним чином забезпечені приміщеннями для викладацького та навчально-допоміжного складу, які устатковані меблями – столами, шафами для літератури. У своєму розпорядженні вони мають сучасну матеріально-технічну базу: комп'ютери та ноутбуки. Все обладнання відповідає потребам навчального процесу. На кафедрах забезпечується виконання норм охорони праці та протипожежної безпеки. Стан освітлення аудиторій відповідає нормам.

Усі види занять, що передбачені навчальними планами, повною мірою забезпечені необхідними навчальними площами, технічними засобами у відповідності до вимог робочих навчальних програм.

Основним джерелом інформаційного забезпечення є Наукова бібліотека Чернівецького національного університету ім. Ю.Федьковича, фондами якої користуються аспіранти географічного факультету.

Для забезпечення навчального процесу на високому рівні активно використовуються комп'ютерні класи, що створює умови для забезпечення ефективного викладання наявних дисциплін. Управління обчислювальною технікою передбачає концентрацію у загально університетських класах з метою її оптимального використання та обслуговування. Обчислювальна техніка використовується також для реалізації цілого ряду управлінських та фінансово-економічних завдань.

Комп'ютерні класи підключені до світової інформаційної мережі Internet, яка широко використовується у навчальному процесі та науковій роботі викладачами, співробітниками та аспірантами, які мають можливість вести навчальну роботу, отримувати наукову інформацію, користуватись бібліотечними фондами провідних країн світу.

Аспіранти мають доступ до комп'ютерних класів, забезпечених сучасними ПК та програмним забезпеченням.

Список фахових періодичних видань, які є в бібліотеці та у інформаційних базах, до яких підключено Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, відповідають потребам програми підготовки докторів філософії за спеціальністю 106 Географія, наведено у таблиці 3.

Аспіранти та викладачі мають змогу використовувати в навчальному та науковому процесі різноманітні інформаційні ресурси відкритого доступу, тематичного спрямування географія. Зокрема,

Наукові портали:

«World Wide Science» - глобальний науковий портал підключення до національних та міжнародних баз даних і порталів.

«Polpred.com»

Деталізовані результати навчання за ОНП «Географія» спеціальності 106 Географія

Програмні результати навчання	Компетентності																							
	Інтегральна компетентність	Загальні компетентності											Спеціальні (фахові) компетентності											
		ІК	ЗК-1	ЗК-2	ЗК-3	ЗК-4	ЗК-5	ЗК-6	ЗК-7	ЗК-8	ЗК-9	ЗК-10	ЗК-11	СК-1	СК-2	СК-3	СК-4	СК-5	СК-6	СК-7	СК-8	СК-9	СК-10	СК-11
Знання																								
Сучасні передові концептуальні та методологічні знання в галузі науково-дослідницької та/або професійної діяльності і на межі предметних галузей знань		+											+		+			+						
Грунтовні знання предметної області та розуміння професії.			+														+			+				
Знати праці провідних зарубіжних вчених, наукові школи та фундаментальні праці у галузі дослідження, формулювати мету власного наукового дослідження як складову загальноцивілізаційного процесу				+	+								+											
Знати принципи фінансування науково-дослідної роботи та структуру кошторисів на її				+							+								+					

[illegible]

Формулювати наукову проблему з огляду на ціннісні орієнтири сучасного суспільства та стан її наукового розроблення.																								
Формулювати робочі гіпотези досліджуваної проблеми, які мають розширювати і поглиблювати стан наукових досліджень в обраній сфері.		+				+								+							+			
Аналізувати існуючі праці в професійній сфері, виявляючи дискусійні та мало досліджені питання.						+								+										
Моніторинг наукових джерел інформації відносно досліджуваної проблеми.						+											+				+			
Здійснювати процедуру встановлення інформаційної цінності джерел шляхом порівняльного аналізу з іншими джерелами.						+								+			+							
Визначати рівень репрезентативності даних в різних видах архівних джерел, оцінювати достовірність та репрезентативність наявної інформації.						+		+										+						
Використовувати існуючі та створювати власні теоретичні моделі в суспільно-географічному дослідженні.												+	+					+						

2. Визначати методологічні принципи та методи суспільно-географічних досліджень в залежності від об'єкту і предмету, використовуючи міждисциплінарні підходи.				+								+					+						
3. Вміти будувати причинно-наслідковий (каузальний) ряд із виявленого в архівних джерелах матеріалу.							+	+									+						
4. Вміти будувати математичні моделі на підставі отриманих даних спостережень.			+				+													+			
5. Виявляти причинно-наслідкові зв'язки процесів геопросторової організації людської діяльності.							+								+								
Комунікація																							
Спілкування в діалоговому режимі з широкою науковою спільнотою та громадськістю в певній галузі наукової та/або професійної діяльності.											+		+									+	+
Кваліфіковано відображати результати наукових досліджень у наукових статтях, опублікованих як у фахових вітчизняних виданнях, так і у виданнях, які входять до міжнародних наукометричних баз.			+	+											+								
Здатність професійно презентувати результати своїх досліджень на міжнародних наукових конференціях, семінарах,									+			+								+			

[illegible]

[illegible]